

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-13\(42\)-106-122](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-13(42)-106-122)
УДК 378.147:61-057.875:005.336.2:372.811.111.1

Кушнір Валентина Сергіївна,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов
Національного медичного університету
імені О. О. Богомольця.
Київ, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1316-9801>
k.valentina8425@gmail.com

ЛІНГВІСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК МОТИВАЦІЇ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

Анотація. У статті представлено дослідження особливостей залежності мотивації самовдосконалення від рівня лінгвістичної компетентності майбутніх медиків. Здійснюючи аналіз наукових джерел, визначено сутність та структуру мотивації самовдосконалення майбутніх медиків, що представлена як сукупність спонукань майбутніх фахівців медичної галузі, яка спрямована на підвищення рівня професійних знань, умінь, навичок, компетентностей, особистісних, професійних якостей для досягнення професійно значущих цілей. До складових мотивації самовдосконалення належать ціннісний, емоційний, цільовий, діяльнісний, когнітивний, вольовий модулі. Охарактеризовано сутність лінгвістичної компетентності майбутніх медиків як інтегративної якості особистості майбутніх фахівців медичної галузі, яка містить сукупність лінгвістичних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, мотивів, емоційно-вольових процесів професійно-особистісної комунікації, спрямована на ефективне здійснення професійної діяльності. Представлено складові лінгвістичної компетентності майбутніх медиків: лінгвістична обізнаність, лінгвістична діяльність, лінгвістична цінність, емоційна усталеність, професійна конкурентоздатність. За допомогою розробленого комплексу діагностичних методик визначено рівень мотивації самовдосконалення: у більшій половині респондентів спостерігається середній рівень досліджуваного явища, третина досліджуваних має високий рівень, низький рівень притаманний десятій частині майбутніх медиків. Подібна тенденція простежується у рівні лінгвістичної компетентності здобувачів вищої освіти.

Здійснюючи кореляційний, регресійний аналізи, було виявлено особливості впливу рівня лінгвістичної компетентності майбутніх медиків на рівень їх мотивації самовдосконалення. Встановлено, що високий рівень мотивації самовдосконалення мають ті здобувачі вищої освіти, які володіють високим рівнем лінгвістичної компетентності і навпаки. Між мотивацією самовдосконалення майбутніх медиків та їх лінгвістичною компетентністю існує пряма залежність: чим вище рівень лінгвістичної компетентності, тим вище рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків. Доведено факт, що лінгвістична компетентність майбутніх медиків є чинником їх мотивації самовдосконалення, від рівня лінгвістичної компетентності залежить рівень мотивації самовдосконалення.

Ключові слова: компетентність; мотивація самовдосконалення; лінгвістична компетентність майбутніх медиків; чинник; лінгвістична обізнаність; лінгвістична діяльність; лінгвістична цінність; емоційна усталеність; професійна конкурентоздатність.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку медицини в контексті євроінтеграційних процесів актуалізують проблему безперервного самовдосконалення фахівця як найважливішої умови ефективності його професійної діяльності, конкурентоспроможності на ринку праці. Завдяки самовдосконаленню спеціаліст медичної галузі завжди відповідає кваліфікаційним вимогам, що висувуються, готовий до здійснення професійної діяльності під час змін, трансформацій, здатний до інновацій. Однак, стати висококваліфікованим фахівцем, майстром своєї справи у багатонаціональному, полікультурному просторі в умовах міжнародної мобільності без міжкультурної професійної взаємодії дуже складно. Тому, лінгвістична компетентність майбутнього фахівця медичної галузі виступає основним чинником його мотивації самовдосконалення. Оскільки, сформована лінгвістична компетентність майбутнього медика, як здатність діяти у режимі мовної особистості, професійно спрямована на ситуації спілкування із фахівцями різних країн, дозволяє реалізувати право на академічну мобільність за освітніми програмами обміну, брати участь у міжнародних літніх школах, курсах, організувати спільні проекти, стажуватися за кордоном, вигравати гранти, здійснюючи таким чином міжкультурну комунікацію, переймаючи досвід провідних фахівців галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження науковців демонструють достатню кількість праць, присвячених проблемі мотивації самовдосконалення майбутніх фахівців, що дозволило визначити підходи до розуміння досліджуваного феномена, а саме: аксіологічний (О. Баніт, К. Шевчук та ін.), системний (С. Грищенко, Т. Приходько та ін.), діяльнісний (І. Василенко, Н. Нечаєв та ін.), особистісно орієнтований (Г. Волковицький, Є. Чулков та ін.), компетентнісний (А. Ахметов, Г. Черняєва та ін.), акмеологічний (Р. Попелюшко, А. Сітнік та ін.).

Мотив самовдосконалення, з позиції К. Седікідеса, Е. Хеппера, характеризується як свідоме бажання, що має переваги у безперервних траєкторіях зворотнього зв'язку з орієнтацією на поліпшення, підвищення задоволення, позитивного впливу і визначається індивідуальними відмінностями [1].

Грунтуючись на дослідженнях учених, з'ясовано, що мотивація самовдосконалення майбутніх фахівців – це сукупність спонукань, внутрішніх умов, мотиваційних характеристик, які визначають, направляють, регулюють процес підвищення професійної компетентності, особистісного зростання майбутніх спеціалістів [2].

Питання лінгвістичної компетентності майбутніх фахівців науковці розглядають із позиції компетентнісного (Ю. Картава, І. Колодій та ін.), аксіологічного (Н. Мордовцева, Т. Шкваркіна та ін.), системного (О. Ковтун, А. Юрлова та ін.), діяльнісного (Я. Бялківська, Н. Формановська та ін.), культурологічного (Л. Бондар, О. Мамчич та ін.), комунікативного (І. Гуменна, Л. Сліпченко та ін.) підходів.

На думку Х. Кастільо, лінгвістична компетентність вказує на діяльність говоріння, що ґрунтується на розумінні змісту розмови, оцінюванні мовлення, питаннях пов'язаних із конкретною мовою та ідіоматичних знаннях того, хто говорить [3].

У працях науковців лінгвістична компетентність майбутніх фахівців виступає як сукупність глибоких знань мовної системи, сформованість умінь оперувати лінгвістичними знаннями у професійній діяльності, високий рівень володіння різними видами мовленнєвої діяльності [4].

На особливу увагу заслуговують праці (І. Булах, І. Голованова, О. Гуменюк, С. Касинець, Н. Стучинська, Я. Цехмістер та ін.), присвячені проблемі професійної підготовки медиків.

Як зазначають І. Голованова, С. Касинець, Т. Жабо, Т. Носенко, професійна підготовка медиків передбачає не лише оволодіння знаннями, вміннями, навичками, необхідними для ефективної професійної діяльності, але й характеризує цілеспрямоване формування, розвиток професійних,

особистісних якостей майбутніх медиків. Дослідники зауважують, що пріоритетним напрямом підготовки медиків є створення умов для поглибленого опанування спеціальних умінь, практичних навичок для формування самостійного клінічного мислення у майбутніх фахівців [5].

Важливими для нашого дослідження є напрацювання вчених (Ю. Баскова, Б. Коломієць, І. Кошлаба, В. Сидоренко, А. Стаценко, Г. Цветкова та ін.), які переймалися питанням залежності мотивації самовдосконалення майбутніх фахівців від їх рівня професійної компетентності, у тому числі, іншомовної, комунікативної, лінгвістичної компетентності.

Як зауважує І. Кошлаба, в умовах невинного розвитку передових технологій, розширення, зміцнення ринкових зв'язків на міжнародному рівні, володіння мовою допомагає розширити вплив людини на всі сфери діяльності. Знання мов стає не лише доступним засобом спілкування, але й показником готовності спеціаліста вдосконалюватися професійно, особистісно. Фахівець, здатний здобувати інформацію з іншомовних професійно-орієнтованих текстів, безпосередньо обмінюватися інформацією з колегами, є особливо актуальним у галузі охорони здоров'я, адже для результативного функціонування медицини від лікарів усе наполегливіше вимагають високого рівня володіння мовою як рідною, так і іноземною. Автор зазначає, чим вищим є рівень комунікативної компетентності майбутніх медиків, яка включає і лінгвістичну компетентність, тим нижчим буде рівень перешкод, зумовлених мовними неточностями, помилками, неадекватністю мовних кодів, результативнішим стане спілкування [6].

Однак, малодослідженою залишається проблема залежності мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від рівня їх лінгвістичної компетентності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Основна **мета** статті: дослідити рівень мотивації самовдосконалення та лінгвістичної компетентності майбутніх медиків, обґрунтувати особливості залежності мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від рівня їх лінгвістичної компетентності.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані наступні **завдання**: вивчити та охарактеризувати рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків на сучасному етапі; дослідити рівень лінгвістичної компетентності майбутніх медиків; встановити залежність мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від рівня їх лінгвістичної компетентності.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Розгляд проблеми мотивації самовдосконалення майбутніх медиків ґрунтується на застосуванні аксіологічного, системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, акмеологічного підходів до трактування сутності мотивації самовдосконалення майбутніх фахівців, що дозволило у межах акмеологічного підходу (Г. Волковінський, А. Деркач, А. Маркова та інші) охарактеризувати досліджуване явище майбутніх медиків як сукупність спонукань майбутніх фахівців медичної галузі, яка спрямована на підвищення рівня професійних знань, умінь, навичок, компетентностей, особистісних, професійних якостей для досягнення професійно значущих цілей. Мотивація самовдосконалення фахівців охоплює інтегровані змістові, динамічні процеси, визначається характером, специфікою взаємозв'язку внутрішніх детермінант і зовнішніх факторів, умов. Досліджуване явище включає до свого складу три групи мотивів: перша група – мотиви власне самовдосконалення (почуття задоволення від власного розвитку, установка на оволодіння новими знаннями, вміннями, якостями); друга група – громадянські мотиви фахівця (бажання стати висококваліфікованим спеціалістом, потреба діяти відповідно до вимог совісті, прагнення завоювати авторитет у колективі); третя група – мотиви різного роду винагород, кар'єрні спонукання (інтереси просування по службі, прагнення отримати винагороду); четверта група – мотиви уникнення неприємностей (вимоги колективу, усвідомлення неминучості здавати перевірку, заліки, проходити атестацію тощо) [7].

Теоретико-методологічну основу дослідження лінгвістичної компетентності майбутніх фахівців становлять праці таких учених, як: Л. Бондар, І. Гуменна, Ю. Картава, О. Ковтун, І. Колодій та інші. На основі аналізу наукових праць, ґрунтуючись на компетентнісному підході, було сформульовано поняття «лінгвістична компетентність майбутніх медиків», яка визначається як інтегративна якість особистості майбутніх фахівців медичної галузі, яка містить сукупність лінгвістичних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, мотивів, емоційно-вольових процесів професійно-особистісної комунікації, спрямована на ефективне здійснення професійної діяльності. Лінгвістична компетентність майбутніх фахівців є системою внутрішньо засвоєних знань функціонування мови, що проявляється у їх використанні в мовленнєво-мисленнєвій діяльності. Основними ознаками реалізації лінгвістичної компетентності майбутніх фахівців є: володіння знаннями мови як суспільного феномена та знакової

системи, розвиток, будова, функціонування; застосування мови на основі літературних норм; збагачення лексичного запасу; формування здібностей щодо аналізу мовних фактів із фонетики, лексикології, фразеології, морфології, синтаксису, стилістики; осмислення зв'язків між різними лінгвістичними науками.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставленої мети використано теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження. Серед теоретичних методів слід зазначити: аналіз, порівняння сучасного стану досліджуваної проблеми, вивчення, узагальнення теоретичних підходів щодо розуміння основних понять та термінів. До емпіричних методів віднесено: тестування, анкетування, кореляційний аналіз, статистичні методи обробки результатів дослідження.

З метою дослідження рівня (високий, середній, низький) мотивації самовдосконалення майбутніх медиків було застосовано такі методики: тест «Рефлексія на саморозвиток», методика «Мотиваційна спрямованість особистості», методика «Дослідження діяльнійшої мотиваційної структури», методика «Потреба у самовдосконаленні», методика «Діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій», опитувальник «Рівень акмеологічної культури».

Для визначення рівня (високий, середній, низький) лінгвістичної компетентності майбутніх медиків застосовано: тест «Лінгвістичні знання» (авторська розробка), тест «Лінгвістична діяльність» (авторська розробка), тест «Ким працювати?», тест-опитувальник спрямованості навчальної мотивації, тест для визначення потреби у спілкуванні, тест «Піраміда потреб А. Маслоу», методика «Мотивація до успіху», методика «Шкала емоційної стабільності – нестабільності» Г. Айзенка, методика «Самооцінка особистості», тест-опитувальник задоволеності навчальною діяльністю, методика дослідження вольової організації особистості, тест комунікативних умінь Л. Міхельсона. Обробка даних здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Вивчаючи питання мотивації самовдосконалення майбутніх медиків з позиції акмеологічного підходу (Г. Волковинський, А. Деркач та ін.) було з'ясовано, що досліджуване явище виступає в якості інтегрованого психічного утворення, яке регулює процес досягнення акме, що розгортає особистісні та професійні якості для створення змін у самому собі [8]. Крім того, мотивація самовдосконалення майбутніх фахівців формується

упродовж трьох взаємообумовлених етапів: мотивація самопізнання, мотивація планування самовдосконалення, мотивація реалізації програми самовдосконалення та самоконтролю [7].

Враховуючи вищезазначене, було визначено змістовий бік мотивації самовдосконалення майбутніх медиків, яка включає такі модулі:

- ціннісний модуль – система цінностей, ціннісних орієнтацій, усвідомлень щодо людей, себе, професії, що обумовлює діяльнісні, когнітивні, емоційні процесів мотивації самовдосконалення (ціннісні орієнтації; цінність самовдосконалення; професійні цінності; усвідомлення необхідності проявляти особистіно-професійний потенціал);
- цільовий модуль – комплекс цілей, потреб, прагнень, мотивів, від якого залежить спрямованість, ефективність процесу професійного самовдосконалення (прагнення досягти акме професійної майстерності; прагнення до переваги; потреба у задоволеності результатами професійної діяльності; потреба у самовдосконаленні; мотиваційна спрямованість);
- емоційний модуль – сукупність оцінок, ставлень, відношень, переживань (ставлення до професійної діяльності; ставлення до самовдосконалення; ставлення до себе як до професіонала; переживання щодо ефективності виконання професійної діяльності);
- діяльнісний модуль – комплекс умінь, здатностей, спроможностей здійснювати практичні дії, спрямовані на самовдосконалення (готовність до продуктивних самозмін; здатність до самокритики; спроможність до саморегуляції; локус контролю);
- вольовий модуль – комплекс вольових якостей і властивостей, що забезпечують ефективне здійснення процесу самовдосконалення (наполегливість; ініціативність; активність; організаторські здібності);
- когнітивний модуль – система знань, уявлень про себе, сутність, особливості професійної діяльності, процес професійного самовдосконалення (уявлення до процес самовдосконалення; знання специфіки та особливостей професійної діяльності; уявлення про «Я – професійне ідеальне»).

Аналіз широкого спектру наукової літератури (К. Абульханова-Славська, В. Арутюнян, А. Салімонович, Т. Северіна, Л. Смаліус, Н. Троценко та ін.), дозволив з'ясувати, що процес розвитку мотивації самовдосконалення майбутніх фахівців обумовлений рядом чинників.

Так, до чинників, що обумовлюють мотивацію самовдосконалення майбутніх педагогів, К. Абульханова-Славська віднесла: внутрішні характеристики та зовнішні чинники. Внутрішні характеристики, на думку автора, містять: Я-професійне ідеальне (творчий професійний світогляд,

стійка мотивована стратегія професіоналізації, продуктивна технологія самовдосконалення, активний оптимальний робочий стан); показники самовдосконалення (наполегливість, ініціатива в розвитку особистості знань, умінь, навичок, мотивація самовдосконалення, чутливість до ситуації самовдосконалення, впевненість у своїх силах, надія на успіх, творчість і наполегливість у досягненні мети, рівень домагань, внутрішній локус контролю, адекватність самооцінки); Я-професійне реальне (рівень професійної компетентності, рівень розвитку професійно значущих якостей, рівень розвитку здібностей до самовдосконалення). Зовнішні фактори, з позиції К. Абульханової-Славської, зосереджені: на загальному природному, соціальному, духовному середовищі, на походженні сім'ї, на чинниках професійної діяльності, на ситуаційних зв'язках, залежностях, на поворотних подіях у житті, на досвіді успіхів і невдач [9].

Зважаючи на особливості професійної діяльності фахівців медичної галузі, з нашої позиції, до чинників мотивації самовдосконалення майбутніх медиків слід віднести зовнішні (визначаються процесами, явищами зовнішнього впливу, спрямовані на створення умов формування досліджуваного феномена) та внутрішні чинники (обумовлені індивідуальними, особистісними характеристиками майбутніх фахівців).

Зовнішні чинники мотивації самовдосконалення майбутніх медиків представлені як: професійна група (тривалість навчання, приналежність до наукової школи, характер практичної діяльності, підхід до медицини); соціальна (особливості стосунків в освітньому колективі, конкуренція, винагорода, навколишнє середовище); нормативно-організаційна (вимоги до фахівця, оцінка роботи спеціаліста, технології самовдосконалення). До внутрішніх чинників мотивації самовдосконалення майбутніх медиків належать: фізіологічна група (вік, стать, стан здоров'я); афективно-мотиваційна (ціннісні орієнтації, ставлення до процесу самовдосконалення, потреба у самовдосконаленні, самосвідомість); компетентнісна (уявлення про процес самовдосконалення, здатність до самоконтролю, уміння працювати над собою, професійний потенціал, особистісні якості, професійна компетентність та її складові).

Серед складових професійної компетентності майбутніх медиків значуще значення відіграє лінгвістична компетентність як здатність розуміти, продукувати висловлювання, орієнтуватися в іншомовному середовищі. Завдяки лінгвістичній компетентності майбутніх медики спроможні практично користуватися мовною системою відповідно до норм мови, культури [6]. І. Кошлаба визначає складові лінгвістичної компетентності майбутніх медиків:

- фонетична компетентність (уміння вживати просодичні засоби);
- граматична компетентність (правильний підбір граматичних конструкцій для навчання мови професійного спрямування);
- лексична компетентність (здатність використовувати мовний словниковий запас у межах професійних тем спілкування);
- семантична компетентність (здатність усвідомлювати, контролювати організацію змісту [6]).

На основі вищезазначеного, ґрунтуючись на компетентнісному підході (Ю. Картава, І. Колодій та ін.), розроблено структуру лінгвістичної компетентності майбутніх медиків, що містить складові за такими критеріями:

- критерій «лінгвістична обізнаність» (знання системи мови; розуміння лексичних, граматичних, орфографічних норм; знання правил синтаксичної побудови речень; знання правил стилістичного вибору для побудови висловлювання; знання особливостей країни, мова якої вивчається; знання норм і правил мовного етикету);

- «лінгвістична діяльність» (уміння діалогічного спілкування та писемного мовлення; навички володіння нормами ділового спілкування; уміння спілкуватися з носіями мови, що вивчається; оперування лінгвістичними знаннями у професійній діяльності; уміння розуміти, використовувати невербальні засоби спілкування);

- «лінгвістична цінність» (інтерес до пізнання явищ мови; потреба в удосконаленні лінгвістичних знань, умінь, навичок; усвідомлення потреби в іншомовному спілкуванні; усвідомлення значущості умінь застосовувати лінгвістичні знання у професійній діяльності; прагнення досягти успіхів у майбутній професійній діяльності);

- «емоційна усталеність» (ставлення до цінностей іншомовного середовища; емоційна стійкість у комунікативних ситуаціях; ставлення до себе як до професіонала; ставлення до процесу формування лінгвістичних умінь; розвиток вольових якостей);

- «професійна конкурентоздатність» (уміння проявляти комунікативні здібності; розвиток професійно-моральних якостей; уміння, навички професійної поведінки та комунікації).

Для доведення факту, що лінгвістична компетентність є чинником мотивації самовдосконалення майбутніх медиків, проведено емпіричне дослідження, в якому брали участь 142 здобувачі вищої освіти медичного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (м. Київ).

Здійснений аналіз рівнів складових мотивації самовдосконалення

майбутніх медиків (ціннісний, емоційний, цільовий, діяльнісний, когнітивний, вольовий модулі), дозволив визначити загальний рівень досліджуваного феномена. Встановлено, що 53,5% досліджуваних мають середній рівень мотивації самовдосконалення, 28,2% – високий рівень, низьким рівнем володіють 18,3% майбутніх медиків (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків

Рівні	Кількість досліджуваних (у %)
Низький рівень	18,3
Середній рівень	53,5
Високий рівень	28,2

Аналіз результатів дослідження рівня складових лінгвістичної компетентності майбутніх медиків за критеріями «лінгвістична обізнаність», «лінгвістична діяльність», «лінгвістична цінність», «емоційна усталеність», «професійна конкурентоздатність» дозволив визначити високий, середній, низький явища, що вивчається. Виявлено, що високий рівень лінгвістичної компетентності мають 16,9% майбутніх медиків, середнім рівнем володіють 50,7% досліджуваних, низький рівень притаманний 32,4% здобувачам вищої освіти (табл. 2).

Таблиця 2

Рівень лінгвістичної компетентності майбутніх медиків

Рівні	Кількість досліджуваних (у %)
Низький рівень	16,9
Середній рівень	50,7
Високий рівень	32,4

Встановлюючи зв'язок між рівнем мотивації самовдосконалення та рівнем лінгвістичної компетентності майбутніх медиків, як чинником мотивації самовдосконалення, було використано кореляційний аналіз (критерій χ^2).

Аналіз результатів даних за критерієм χ^2 і коефіцієнтом рангової кореляції (ρ) виявив статистичний зв'язок між рівнем мотивації самовдосконалення здобувачів вищої освіти і рівнем їх лінгвістичної компетентності ($\rho < 0,01$) (табл. 3).

Зокрема, виявлено, що існує залежність мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від їх лінгвістичної компетентності, оскільки високий рівень мотивації самовдосконалення притаманний досліджуваним, які мають високий та середній рівень лінгвістичної компетентності. Цей факт підтверджують 71,1% здобувачів вищої освіти із високим рівнем та 9,7% із середнім рівнем відповідно. Майбутні медики, які мають середній рівень лінгвістичної компетентності, 83,3% володіють середнім рівнем мотивації самовдосконалення. Досліджувані, які мають низький рівень лінгвістичної компетентності, 87,5% володіють низьким рівнем мотивації самовдосконалення.

Таблиця 3

Залежність рівня мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від рівня їх лінгвістичної компетентності

Рівень лінгвістичної компетентності майбутніх медиків (у %)	Рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків (у%)		
	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Низький рівень	87,5*	12,5*	0*
Середній рівень	6,9*	83,3*	9,7*
Високий рівень	0*	28,3*	71,7*

Примітка:* – рівень статистичної значущості ($p < 0,01$)

Отримані дані вказують на те, що всі показники мотивації самовдосконалення майбутніх медиків знаходяться в прямій залежності від показників лінгвістичної компетентності.

Для підтвердження залежності рівня мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від рівня їх лінгвістичної компетентності та доведення факту, що лінгвістична компетентність є мотивації самовдосконалення майбутніх медиків, було проведено регресійний аналіз. Залежною змінною у лінійній регресії визначено рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків. До незалежної змінної було окреслено лінгвістична компетентність здобувачів вищої освіти.

Регресійний аналіз дозволив з'ясувати мотивації самовдосконалення майбутніх медиків від лінгвістичної компетентності здобувачів вищої освіти. Результати аналізу показали, що коефіцієнт детермінації R складає 0,790 ($> 0,5$). Коефіцієнт R-квадрат становить 0,624, тобто регресійна

модель описує 62,4% випадків, коли лінгвістична компетентність майбутніх медиків впливає на їх мотивацію самовдосконалення. Статистична значущість складає 0,001, це свідчить про те, що регресійна модель, побудована на основі даних респондентів, що потрапили у вибірку, справедлива для всієї генеральної сукупності в цілому. Рівняння для мотивації самовдосконалення майбутніх медиків представлене таким чином: y (мотивація самовдосконалення) = $0,778 + 0,0421$ (рівень лінгвістичної компетентності) = $0,8201$. Таким чином, рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків залежить від рівня лінгвістичної компетентності у 62,4% випадків.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, представлене дослідження дозволило виявити особливості впливу лінгвістичної компетентності майбутніх медиків на їх мотивацію самовдосконалення. Теоретичний аналіз наукових досліджень із проблем мотивації самовдосконалення майбутніх медиків сприяв визначенню цього явища, як сукупність спонукань майбутніх фахівців медичної галузі, яка спрямована на підвищення рівня професійних знань, умінь, навичок, компетентностей, особистісних, професійних якостей для досягнення професійно значущих цілей. Серед основних критеріїв дослідження мотивації самовдосконалення майбутніх медиків визначено: ціннісний, емоційний, цільовий, діяльнісний, когнітивний, вольовий модулі. Стаття також включає характеристику лінгвістичної компетентності майбутніх медиків як інтегративної якості особистості майбутніх фахівців медичної галузі, яка містить сукупність лінгвістичних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, мотивів, емоційно-вольових процесів професійно-особистісної комунікації, спрямована на ефективне здійснення професійної діяльності. Визначено критерії дослідження рівня лінгвістичної компетентності майбутніх медиків: лінгвістична обізнаність, лінгвістична діяльність, лінгвістична цінність, емоційна усталеність, професійна конкурентоздатність.

Реалізуючи основну мету статті, відповідаючи на поставлені перед дослідженням запитання, було з'ясовано, що мотивація самовдосконалення та лінгвістична компетентність майбутніх медиків знаходяться на недостатньому рівні, адже більша половина респондентів мають середній рівень зазначених феноменів.

Встановлюючи зв'язок між рівнем мотивації самовдосконалення майбутніх медиків та рівнем їх лінгвістичної компетентності, було

з'ясовано, що високий рівень мотивації самовдосконалення мають ті здобувачі вищої освіти, які володіють високим рівнем лінгвістичної компетентності і навпаки. Завдяки проведеному дослідженню виявлено, що між мотивацією самовдосконалення майбутніх медиків та їх лінгвістичною компетентністю існує пряма залежність: чим вище рівень лінгвістичної компетентності, тим вище рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків. Аналіз основних результатів дослідження дозволяє усвідомити факт про те, що лінгвістична компетентність майбутніх медиків є чинником їх мотивації самовдосконалення, від рівня лінгвістичної компетентності залежить рівень мотивації самовдосконалення.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні особливостей впливу внутрішніх (ціннісні орієнтації, стан здоров'я, професійний потенціал), зовнішніх (технології самовдосконалення, тривалість навчання, характер практичної діяльності) чинників на рівень мотивації самовдосконалення майбутніх медиків, у вивченні зарубіжного досвіду з проблеми становлення мотивації самовдосконалення, лінгвістичної компетентності майбутніх медиків.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] C. Sedikides, E. Hepper, «Self-improvement», *Social and Personality Psychology Compass*, № 3, p. 899–917, 2009.
- [2] В. Чудакова, «Психологічний супровід інноваційних освітніх проєктів: мотиваційний компонент», *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*, № 19/20, с. 76–80, 2004.
- [3] J. Castillo, «Identifying Linguistic Competence What Linguistic Competence Consists in», *Education and Linguistics Research*, Vup. 2, № 1, p. 120–143, 2016.
- [4] О. М. Семенов, «Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету)», дис. д-ра наук. Київ, 2006.
- [5] І. А. Голованова, С. С. Касинець, Т. М. Жабо, та Т. В. Носенко, «Шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх лікарів у сучасних умовах на кафедрі соціальної медицини», на *Міжнародній наук.-практ. конф. Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах*. Полтава, 2016, с. 50–51.
- [6] І. Б. Кошлаба, «Формування іншомовної комунікативно-когнітивної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів»,

Мова: класичне – модерне – постмодерне, Вип. 1, с. 71–78, 2014.

- [7] Г. А. Волковицкий, «Формирование мотивации профессионального самосовершенствования офицеров», дис. канд. наук. Москва, 1994.
- [8] А. А. Деркач, Е. В. Селезнева, *Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности, механизмы развития*. Москва, Россия: Изд-во Москов. психол.-соц. ин-та, 2006.
- [9] К. А. Абульханова-Славская, «Типология активности личности в социальной психологии», *Психология личности и образ жизни*, Вип. 2, с. 10–14, 1987.

LINGUISTIC COMPETENCE AS A FACTOR OF SELF-PERFECTION MOTIVATION OF FUTURE DOCTORS

Valentyna Kushnir,

PhD (pedagogics), senior lecturer
of the department of foreign languages
of Bogomolets National Medical University.
Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1316-9801>

k.valentina8425@gmail.com

Abstract. The features of self-perfection motivation of future doctors in relation to their linguistic competence are defined in the article. Carrying out the analysis of scientific sources, the essence and structure of self-perfection motivation of future doctors are determined as a set of motivations for future specialists in the medical field aimed at increasing the level of professional knowledge, skills, competencies, personal, professional qualities to achieve professionally significant goals. The components of self-perfection motivation include value, emotional, target, activity, cognitive, volitional modules. The essence of the linguistic competence of future doctors is characterized as an integrative personality quality of future specialists in the medical field, combining linguistic knowledge, abilities, value orientations, motives, emotional and volitional processes of professional and personal communication aimed at the effective implementation of professional activities. The components of the linguistic competence of future doctors including linguistic awareness, linguistic activity, linguistic value, emotional stability, professional competitiveness are presented. Using the developed set of diagnostic techniques, the level of self-perfection motivation is determined: the average level of the studied phenomenon is observed in more than a half of the respondents, one third of the participants have a high level of the

studied phenomenon, one tenth of future physicians demonstrate a low level of self-perfection motivation. A similar trend is observed in the level of linguistic competence of higher education applicants. Carrying out correlation and regression analyzes, the features of the influence of linguistic competence level of future doctors on the level of their self-perfection motivation were identified. It has been established that those higher education applicants who have a high level of linguistic competence have a high level of self-perfection motivation and vice versa. There is a direct correlation between self-perfection motivation of future doctors and their linguistic competence: the higher the level of linguistic competence, the higher the level of self-perfection motivation of future doctors. The fact that the linguistic competence of future doctors is a factor of their self-perfection motivation is proved; the level of self-perfection motivation depends on the linguistic competence level.

Keywords: competence; self-perfection motivation; linguistic competence of future doctors; factor; linguistic awareness; linguistic activity; linguistic value; emotional stability; professional competitiveness.

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ФАКТОР МОТИВАЦИИ САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ БУДУЩИХ МЕДИКОВ

Кушнир Валентина Сергеевна,

кандидат педагогических наук,

старший преподаватель кафедры иностранных языков

Национального медицинского университета

имени А. А. Богомольца.

Киев, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1316-9801>

k.valentina8425@gmail.com

Аннотация. В статье представлено исследование особенностей зависимости мотивации самосовершенствования от уровня лингвистической компетентности будущих медиков. Осуществляя анализ научных источников, определена сущность и структура мотивации самосовершенствования будущих специалистов медицинской отрасли, направленная на повышение уровня профессиональных знаний, умений, навыков, компетенций, личностных, профессиональных качеств для достижения профессионально значимых целей. К составляющим мотивации самосовершенствования относятся

ценностный, эмоциональный, целевой, деятельностный, когнитивный, волевой модули. Охарактеризована сущность лингвистической компетентности будущих медиков как интегративное качество личности будущих специалистов медицинской отрасли, содержащее совокупность лингвистических знаний, умений, навыков, ценностных ориентаций, мотивов, эмоционально-волевых процессов профессионально-личностной коммуникации, направленное на эффективное осуществление профессиональной деятельности. Представлены составляющие лингвистической компетентности будущих медиков: лингвистическая осведомленность, лингвистическая деятельность, лингвистическая ценность, эмоциональная устойчивость, профессиональная конкурентоспособность. С помощью разработанного комплекса диагностических методик определен уровень мотивации самосовершенствования: у большей половины респондентов наблюдается средний уровень изучаемого явления, треть исследуемых имеет высокий уровень, низкий уровень присущ десятой части будущих медиков. Подобная тенденция прослеживается и на уровне лингвистической компетентности соискателей высшего образования. Осуществляя корреляционный, регрессионный анализы, были определены особенности влияния уровня лингвистической компетентности будущих медиков на уровень их мотивации самосовершенствования. Установлено, что высокий уровень мотивации самосовершенствования имеют те соискатели высшего образования, которые обладают высоким уровнем лингвистической компетентности и наоборот. Между мотивацией самосовершенствования будущих медиков и их лингвистической компетентностью существует прямая зависимость: чем выше уровень лингвистической компетентности, тем выше уровень мотивации самосовершенствования будущих медиков. Доказан тот факт, что лингвистическая компетентность будущих медиков является фактором их мотивации самосовершенствования, от уровня лингвистической компетентности зависит уровень мотивации самосовершенствования.

Ключевые слова: компетентность; мотивация самосовершенствования; лингвистическая компетентность будущих медиков; фактор; лингвистическая осведомленность; лингвистическая деятельность; лингвистическая ценность; эмоциональная устойчивость; профессиональная конкурентоспособность.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] C. Sedikides, E. Hepper, «Self-improvement», *Social and Personality Psychology Compass*, № 3, p. 899–917, 2009.
- [2] V. Chudakova, «Psykhologichnyi suprovid innovatsiinykh osvitnikh proektiv: motyvatsiinyi komponent», *Vidkrytyi urok: rozrobky, tekhnolohii, dosvid*, № 19/20, s. 76–80, 2004.
- [3] J. Castillo, «Identifying Linguistic Competence What Linguistic Competence Consists in», *Education and Linguistics Research*, Vyp. 2, № 1, p. 120–143, 2016.
- [4] O. M. Semenoh, «Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury (v umovakh pedahohichnoho universytetu)», *dys. d-ra nauk*. Kyiv, 2006.
- [5] I. A. Holovanova, S. S. Kasynets, T. M. Zhabo, ta T. V. Nosenko, «Shliakhy optymizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh likariv u suchasnykh umovakh na kafedri sotsialnoi medytsyny», *na Mizhnarodnii nauk.-prakt. konf. Udoskonalennia yakosti pidhotovky likariv u suchasnykh umovakh*. Poltava, 2016, s. 50–51.
- [6] I. B. Koshlaba, «Formuvannia inshomovnoi komunikatyvno-kohnityvnoi kompetentnosti studentiv vyshchych medychnykh navchalnykh zakladiv», *Mova: klasychne – moderne – postmoderne*, Vyp. 1, s. 71–78, 2014.
- [7] G. A. Volkovickij, «Formirovanie motivacii professional'nogo samosovershenstvovaniya oficerov», *dis. kand. nauk*. Moskva, 1994.
- [8] A. A. Derkach, E. V. Selezneva, *Akmeologicheskaya kul'tura lichnosti: sodержanie, zakonomernosti, mekhanizmy razvitiya*. Moskva, Rossiya: Izd-vo Moskov. psihol.-soc. in-ta, 2006.
- [9] K. A. Abul'hanova-Slavskaya, «Tipologiya aktivnosti lichnosti v social'noj psihologii», *Psihologiya lichnosti i obraz zhizni*, Vyp. 2, s. 10–14, 1987.

*Стаття надійшла до редакції
18 червня 2020 року*